Outlook

Doe mee met het Jaar van de Molenbiotoop

Van [redacted] De Hollandsche Molen <[redacted]@molens.nl>
Datum Di 18-3-2025 15:58
Tot [redacted] | De Hollandsche Molen <[redacted]@molens.nl>

2 bijlagen (7 MB)
20240127_PUB_Pamflet molenbiotoop.pdf; 20250123_PUB_Molenbiotoop voor bestuurders en politici.pdf;

Let op: Deze mail komt van buiten onze organisatie. Help mee om onze organisatie veilig te houden en denk na voordat je op een link klikt of een bijgevoegd bestand opent.

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij vragen wij uw aandacht voor de bescherming van de molenbiotoop (omgeving) van de molens in uw gemeente. Met bijgevoegd pamflet roepen wij u op zich in te zetten voor behoud en mogelijk verbetering van de molenbiotoop. Want zonder wind of water draaien molens niet en dat leidt uiteindelijk tot verval van de molens. Ook voegen wij een ‘dossier’ toe met concrete tips voor bestuurders en politici om de molenbiotoop te beschermen.

De concrete tips betreffen bijvoorbeeld:

- Het opnemen van beschermingsregels in het Omgevingsplan (verplicht volgens art. 5.130 Besluit Kwaliteit Leefomgeving).
- Snoeien of kappen van bomen binnen de molenbiotoop en zorgen voor herplant met laagblijvende bomen en zorgen voor structureel groenbeheer.
- Het verplicht stellen van actief rekening houden met de molenbiotoop in het programma van eisen bij bouwplannen.

Uiteraard bent u van harte welkom op de molen(s) in uw gemeente. De moleneigenaar en molenaars leggen u graag uit waarom de molen de wind of het water zo hard nodig hebben.

Hierbij vragen wij u het pamflet en het dossier te bespreken in uw raadsvergadering en ons te laten weten welke stappen u gaat ondernemen of welke acties u aan het college/uw organisatie vraagt ter bescherming van de molenbiotoop van de molen(s) in uw gemeente.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Adviseur Omgevingswet en molenbiotoop
(bereikbaar: maandag, dinsdag en donderdag)

De Hollandsche Molen
Koninklijk sinds 2023

De Hollandsche Molen
Zeeburgerdijk 139
1095 AA Amsterdam
020 – 623 87 03
molens.nl

Molens zetten altijd wat in gang

De
Hollandsche
Molen

Stop de achteruitgang

van de omgeving van molens

JAAR VAN DE MOLEN BIOTOOP 2025

Zonder ingrijpen staan veel molens straks stil

De Hollandsche Molen roept alle betrokkenen op zich met kracht in te zetten voor een betere omgeving van historische wind- en watermolens in Nederland. Uit onderzoek van De Hollandsche Molen blijkt dat 60% van de windmolens in ons land te maken heeft met een verslechtering van de windvang en daardoor niet of minder kunnen draaien. Dit wordt veroorzaakt door bouw van woningen en bedrijven en door te hoge beplanting/bomen. Bij veel van de ruim 100 watermolens is de omgeving aangetast door onder andere verlaging van het waterpeil; ook hier dreigt stilstand en verval.

De schrikbarende achteruitgang van de molenbiotoop is reden voor de landelijke molenvereniging om 2025 uit te roepen tot het Jaar van de Molenbiotoop. Met als centrale boodschap dat de molenbiotoop van wind- en watermolens minimaal niet verder mag verslechteren. Alle betrokkenen moeten daarin hun rol en verantwoordelijkheid nemen. Vooral gemeenten en ook waterschappen en provincies kunnen hierbij het verschil maken. Daarnaast kan de bouw- en adviswereld zorgen voor innovatieve en creatieve oplossingen. En natuurlijk rekenen we op de niet-aflatende inzet van het molenveld.

Van Tienhovenmolen, Bemelen | Foto: Rob Pols

De Hollandsche Molen roept 2025 uit tot Jaar van de Molenbiotoop

Verslechtering bij windmolens

Bij 60% van de windmolens is de afgelopen 10 tot 15 jaar de omgeving verslechterd, zo blijkt uit het onderzoek van De Hollandsche Molen. In 19% van de gevallen komt dat door bebouwing binnen een cirkel van 400 meter van de molen. Bij 40% van de onderzochte molens is er sprake van toenemende begroeiing. Hierdoor kunnen molens niet meer in alle windrichtingen draaien, lopen ze schade op door turbulenties en kunnen per maand minder draaidagen worden gemaakt.

Ook de zichtbaarheid en de beleefbaarheid van de molen gaan hard achteruit. 76% van de molenaars en moleneigenaren verwacht de komende jaren verdere bedreigingen van de biotoop door woning- en bedrijvenbouw en toenemende begroeiing rondom de molen. Aan de molenbiotoop wordt sinds het einde van de vorige eeuw ook een zogenaamd biotoopcijfer toegekend van 1 (slecht) tot 5 (goed).
Maar liefst 40% van de wind- en watermolens heeft een score van 1, 2 of 3. Dat betekent dus dat zij ernstig in hun draai- en maalcapaciteit worden belemmerd. Voor werktuigen betekent stilstand uiteindelijk verval en daarmee het einde van deze historische parels in het Nederlandse landschap.

De circa 1.200 molens in Nederland verkeren grotendeels in goede staat. Er wordt veel geld besteed aan restauratie en onderhoud. Ook hebben de meeste wind- en watermolens één of meer molenaars om ze regelmatig te laten draaien en malen. Met de derde poot van het molenbehoud – de molenbiotoop – gaat het echter steeds meer bergafwaarts. Een slechte molenbiotoop leidt tot meer stilstand, een dalende motivatie bij molenaars en uiteindelijk tot sneller verval van de onderhoudsgevoelige molen. Er dreigt een negatieve spiraal die resultaten in de afgelopen decennia weer teniet doet. Een vernietiging van menselijk en financieel kapitaal en van ons erfgoed!

‘De zichtbaarheid en de beleefbaar-heid van de molen gaan hard achteruit’

Houd molens in beweging

Het beste behoud van molens is ze in beweging te houden: molens moeten draaien en malen. Stilstand is verval en zonder gebruik wordt er ook niet voor de molen gezorgd. Een stilstaande molen is niet alleen minder interessant voor molenaars, maar ook voor de omwonenden en het publiek.
De beleving neemt af, evenals kansen voor educatie, duurzaamheid en inzicht in de geschiedenis. Bij watermolens verliest een grotere omgeving – het watermolenlandschap – haar waarde als de molen niet meer draait. Het cultuurlandschap dat juist is ontstaan vanwege de watermolen zal dan verdwijnen en de watermolen kwijnt weg in dorp en land.

Dankzij de inzet van organisaties als De Hollandsche Molen, molenaars en moleneigenaren is al het nodige bereikt. Nieuwe bebouwing is aangepast aan de molenbiotoop, bomen zijn gekapt en struikgewas is gesnoeid. Door lobby zijn bestemmingsplannen aangepast en zogenaamde molenbeschermingszones opgenomen. Molenaars hebben erkenning gekregen door het ambacht van molenaar op Representatieve Lijst van Immaterieel Cultureel Erfgoed van de Mensheid van UNESCO te plaatsen. En er bestaat inmiddels een goed onderhoudsregime voor molens.

‘Dankzij de inzet van organisaties als De Hollandsche Molen, molenaars en moleneigenaren is al het nodige bereikt’

Onvoldoende ruimtelijke bescherming

Helaas is dat niet voldoende. Windmolenbiotopen verslechteren door bouwplannen voor woningen en bedrijven en groen wordt hoger en dichter. Particulieren maar ook de overheid planten nog steeds (hoge) bomen binnen de molenbiotoop en molenaars worden vaak niet als belanghebbenden bij ruimtelijke plannen gezien. De molenwereld sluit niet de ogen voor de grote maatschappelijke opgaven van woningbouw, verduurzaming en klimaatadaptatie. Met meer, vroegtijdig en beter overleg kan de molenbiotoop een belangrijkere plek krijgen in de ruimtelijke ontwikkeling van ons land en met goed nadenken van te voren, kunnen veel problemen worden voorkomen.

Erkenning van watermolens en het watermolenlandschap

Watermolens en het watermolenlandschap kennen hun eigen problemen, zo blijkt uit onderzoek. Ze hebben te maken met stilstand door een te laag waterpeil, minder toevoer van water door aanleg van een vistrap, overstromingen door klimaatverandering en bedreiging van het cultuurlandschap door woningbouw. In algemene zin hebben watermolens last van gebrek aan kennis bij de overheden die beslissingen moeten nemen die het belang van de watermolens raken. Problemen met de biotoop van watermolens vragen dan ook een nog bredere aanpak dan windmolens.

Dit begint met erkenning van de watermolen als erfgoed en als monument en van het watermolenlandschap als waardevol en te behouden cultuurlandschap.

‘Problemen met de biotoop van watermolens vragen een nog bredere aanpak dan windmolens.’

Venbergse Watermolen, Valkenswaard | Foto: Wim Giebels

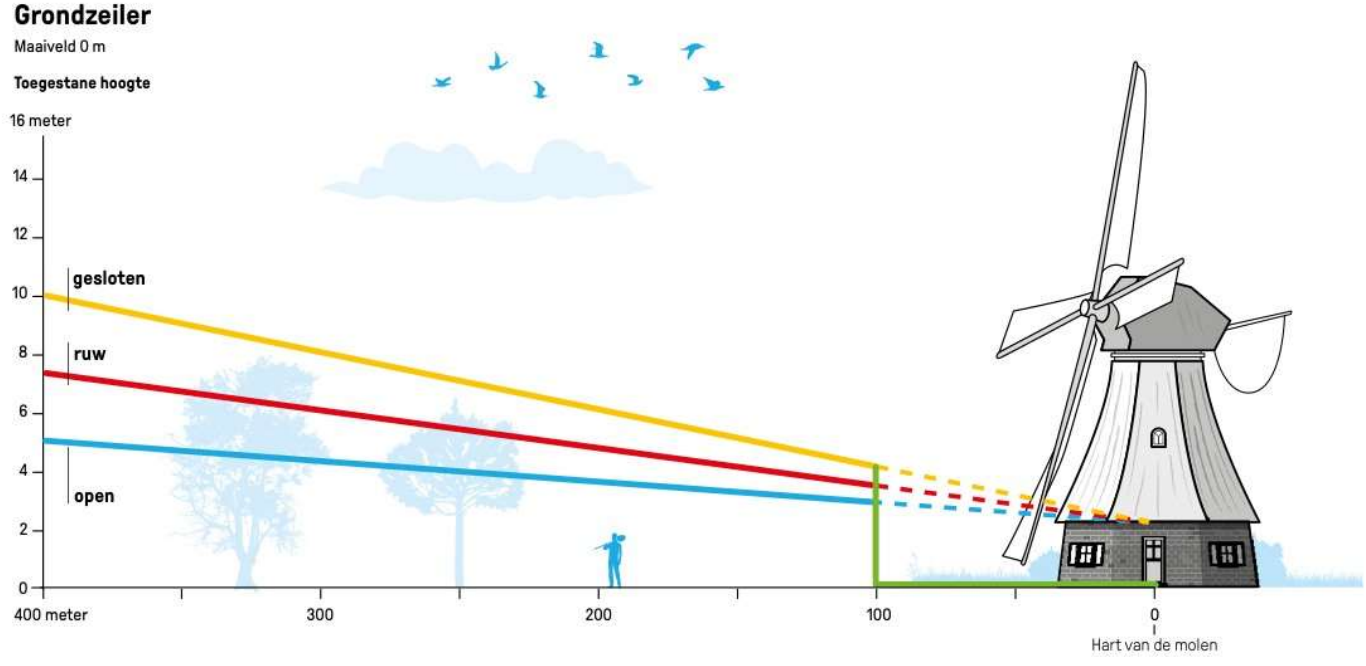
Oproep aan bestuurders, ambtenaren en adviesbureaus

Om de verslechtering van de molenbiotoop tot staan te brengen is actie nodig. In de eerste plaats door bestuurders en ambtenaren van gemeenten en daarnaast ook door adviesbureaus en ontwikkelaars. In de te maken omgevingsplannen moet en kan veel meer rekening gehouden worden met de omgeving van molens. In de Omgevingswet staan concrete handvatten.

Leg de beschermingszone vast

Voor de inrichting van de omgeving van windmolens zijn diverse rekenmethodes. Binnen de eerste 100 meter rond de molen is bebouwing of beplanting ongewenst, obstakels veroorzaken hier namelijk ernstige turbulenties. Daarbuiten gelden formules, zoals de molenbiotoopformule van De Hollandsche Molen of de 1:100-regel.

De biotoopformule geeft een eerste objectief criterium voor wat hoe hoog gebouwen en groen mogen zijn in de directe omgeving van de molen. Dit geldt voor de zogenaamde molenbeschermingszone, die vastgelegd moet worden in het omgevingsplan.
De Omgevingswet verlangt van gemeenten dat ze vastleggen hoe ze met erfgoed omgaan in de ruimtelijke ordening. Specifiek wordt dan ook gewezen op de molenbiotoop.
Provincies kunnen in de omgevingsverordening een instructieregel opnemen die aangeeft hoe gemeente de beschermingszone moeten regelen.

JAAR VAN DE MOLEN BIOTOOP 2025

Stimuleer plannenmakers

Ontwikkelaars, aannemers, stedenbouwkundigen, architecten en ook burgers en bedrijven maken plannen voor de bouw van woningen en bedrijven en planten struiken en bomen. Passend binnen de Omgevingswet is het goed als zij zo vroeg mogelijk op de hoogte zijn van de molenbiotoop zodat ze daar in hun plannen rekening mee kunnen houden. Samen werken aan plannen in een zo vroeg mogelijk stadium leidt tot draagvlak en een kwalitatief beter plan. Vaak zijn er voldoende mogelijkheden om op een slimme manier te bouwen of te planten binnen de biotoop. Molenorganisaties, moleneigenaren en molenaars weten als geen ander hoe de wind werkt en welk effect obstakels hebben. Betrek hen zo vroeg mogelijk bij ontwikkelingen, plannen en visies en stimuleer initiatiefnemers dat ook te doen.

Werk samen aan watermolens

Anders dan bij windmolens – waar met de biotoopformule een enigszins eenduidige aanpak mogelijk is – is bij watermolens sprake van een specifieke problematiek die altijd vraagt om maatwerk. Er is een grote diversiteit aan landschappen waardoor geen algemeen geldende formule mogelijk is. Ook het palet aan eigenaren en betrokkenen is diverser. Behoud én herstel van watermolens en bescherming van het watermolenlandschap vragen dan ook om een gezamenlijke aanpak. Samenwerking tussen eigenaren, overheden, watertechnische bureaus en landschapsbeheerders is van het grootste belang. Partijen moeten daarbij gelijkwaardig om tafel zitten. Dat is bijvoorbeeld tussen moleneigenaar en waterschap nu vaak niet het geval.

Doe mee aan het Jaar van de Molenbiotoop

Het Jaar van de Molenbiotoop 2025 is bij uitstek een moment waarop een gemeente per molen kan bekijken hoe het nu staat met de molenbiotoop en actie te ondernemen om verdere verslechtering van de molenbiotoop te voorkomen. Ook het verankeren van de biotoop in het omgevingsplan is van groot belang. Bestuurders en ambtenaren ruimtelijke ordening en erfgoed kunnen veel aan een betere molenbiotoop bijdragen. Maar ook raadsleden, initiatiefnemers, adviesbureaus en omwonenden van de molen zijn van belang. De molenwereld – bestaande uit molenorganisaties, moleneigenaren en molenaars – kan en wil graag haar expertise daarbij inbrengen.

Koninklijke vereniging
De Hollandsche Molen zet zich sinds 1923 in voor het behoud van windmolens en watermolens in Nederland.

De Hollandsche Molen
Zeeburgerdijk 139
1095 AA Amsterdam
(020) 623 87 03
molenbiotoop@molens.nl

JAAR VAN DE MOLEN BIOTOOP 2025

Wat De Hollandsche Molen in 2025 doet

Deze **brochure** die bij overheden, plannenmakers en adviseurs aandacht vraagt voor de molenbiotoop.

Een **gereedschapskist** met veelgestelde vragen en antwoorden, een voorbeeldbank met goede voorbeelden en aandacht voor lopende zaken.

Een **standaardrichtlijn** voor het toetsen van ruimtelijke plannen (gebouwen en beplanting) aan de molenbiotoop.

Het **molenpaspoort** dat inzicht geeft in alle belangrijke en te behouden erfgoedwaarden van molens, van molentechische waarden tot immateriële waarden, zoals verhalen.

> Kijk op molens.nl/jaarvandemolenbiotoop of scan de QR-code hierboven.

De Hollandsche Molen

Handreiking molenbiotoop

Voor bestuurders en politici van gemeenten, provincies, waterschappen en landschapsorganisaties

Publicatiedatum
Januari 2025

Dossier
Biotoop

Molens vormen een onmiskenbaar onderdeel van het Nederlands erfgoed en de Nederlandse geschiedenis. Kiezen voor het behoud van molens in uw gemeente, provincie, waterschap of landschap betekent meer dan alleen zeggen dat u erfgoed belangrijk vindt. Het behoud van molens vraagt naast herstel, onderhoud en het doorgeven van verhalen vooral het concreet beschermen van de molenbiotoop van windmolens en het watermolenlandschap van watermolens.

Het bijzondere aan molens is dat het werktuigen zijn, hetgeen betekent dat ze moeten blijven draaien en malen om behouden te blijven. Hiervoor is wind of water nodig en dat vereist een omgeving met zo min mogelijk obstakels en andere aantastingen. Kortom: een goede molenbiotoop.
Kiezen voor behoud van molens betekent concreet besluiten om de omgeving van wind- en watermolens – de molenbiotoop – te beschermen. De belangen van molens volwaardig laten meetellen bij ruimtelijke afwegingen is een keuze die begint bij wethouders en raadsleden, bestuurders bij waterschappen, provinciale statenleden en gedeputeerde staten, en bij landschapsorganisaties.
Lees hieronder wat u als bestuurder of politicus kunt doen in uw gemeente, provincie, waterschap of landschap om de molenbiotoop te beschermen en te behouden.

1. Benoem het belang van erfgoed en molens in de Omgevingsvisie, Watervisie, Landschapsvisie
2. Zorg voor concrete bescherming van de molenbiotoop in verordening en plan
3. Neem participatie serieus, werk samen en stimuleer vernieuwing
4. Zorg voor voldoende capaciteit en kennis van erfgoed en molens
5. Benoem het belang van molens in de Omgevingsvisie, Watervisie, Landschapsvisie

Multifunctioneel centrum De Útherne in IJlst is half verdiept aangelegd en blijft zo onder de hoogte van de stelling van zaagmolen De Rat

Molens zijn van onschatbare waarde

De Rijksoverheid stelt dat het Nederlandse erfgoed van onschatbare waarde is. Erfgoed draagt bij aan het welzijn van uw inwoners, aan economische innovatie en een interessant leef- en vestigingsklimaat. Het is overal zichtbaar: op het platteland, in historische binnensteden, in musea, onder water en in onze tradities en verhalen. Het is belangrijk dat ook toekomstige generaties hiervan kunnen blijven genieten.
Molens vormen een onmiskenbaar onderdeel van het Nederlands erfgoed en de Nederlandse geschiedenis. Het bijzondere aan molens is dat het werktuigen zijn, hetgeen betekent dat ze moeten blijven draaien en malen om behouden te blijven. Hiervoor is wind of water nodig en het vereist een omgeving met zo min mogelijk obstakels en andere aantastingen.

De herinrichting van het park op de Bolwerken rond de Molen van Piet in Alkmaar geeft de molen weer wind en zet hem voor bezoekers en toeristen mooi in het zicht

1. In een visie staan de erfgoedwaarden en de ambities voor erfgoed en molens

In Nederland geldt het Europese Verdrag van Granada uit 1985, waarin is afgesproken dat we niet alleen beschermde monumenten zelf, maar ook hun omgeving moeten reguleren. Nog weinig gemeenten, provincies en waterschappen zijn hier al bewust mee bezig. Dat moet onder de Omgevingswet wel gebeuren.
Een van de doelen van de Omgevingswet is het bereiken en in stand houden van een veilige, gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. De omgeving van erfgoed is een wezenlijk onderdeel van de omgevingskwaliteit. In het geval van molens gaat het daarbij om de visuele relatie (zicht op de molen), de menselijke beleving van erfgoed en omgeving als onderdeel van de identiteit van gebieden, en om de functionele relatie tussen erfgoed en de omgeving. De functionele relatie tussen erfgoed en omgeving is bij molens van groot belang, immers de omgeving – de molenbiotoop of het watermolenlandschap – is van directe invloed op het behoud en de werking van wind- en watermolens.

De omgevingsvisies van rijk, provincie en gemeente moeten verder invulling geven aan het behoud en versterken van een goede omgevingskwaliteit. Ook landschapsorganisaties kunnen hier een bijdrage aan leveren; zij bezitten immers zelf erfgoed en monumenten met het bijbehorend cultuurlandschap, denk aan kasteeltuinen en aan de cultuurlandschappen rond de beken waaraan watermolens zijn gevestigd. En laten we de watervisies van waterschappen niet vergeten; zij bezitten soms zelf veel watergerelateerd (vaak nog werkend) erfgoed of het waterbeheer is direct van invloed op behoud en functioneren van erfgoed zoals poldermolens en watermolens. De Kaderrichtlijn Water biedt voldoende mogelijkheden om belangen van waterkwaliteit, ecologische belangen en erfgoedbelangen samen op te laten gaan. Als bestuurder en politicus van een gemeente, provincie, waterschap of landschapsorganisatie moet u de wil hebben om erfgoed te benoemen in de omgevingsvisie en te vertalen in omgevingswaarden die belangrijk en het behouden waard zijn.

- Breng het erfgoed (monumenten, ensembles, gezichten) in beeld
- Bepaal vervolgens de omgeving van het erfgoed. Dat kan variëren van grote, aaneengesloten gebieden met honderden monumenten tot brede zichtassen tussen kastelen tot eenvoudige cirkels om solitair gelegen monumenten zoals de molenbiotoop rond windmolens
- Benoem vervolg de ambities: welke omgevingswaarden wil je behouden of versterken
- Maak tenslotte beleid om uitvoering te geven aan deze erfgoedambities

Bij de Schouwsmolen aan de Itterbeek in Limburg is daarom een temporele vismigratie-zone toegepast en deze functioneert met succes en heeft ook gunstige effecten op flora en fauna

2. Zorg voor concrete bescherming van de molenbiotoop in verordening en plan

Gemeente
Het Besluit kwaliteit leefomgeving schrijft in artikel 5.130 (behoud cultureel erfgoed) voor dat gemeenten in het ***omgevingsplan*** regels moeten stellen voor de omgeving van beschermde monumenten, we hebben het dan over onder andere (voorbeschermde) rijksmonumenten, (voorbeschermde) gemeentelijke monumenten, karakteristieke of beeldbepalende panden en (voorbeschermde) provinciale monumenten. Dat zijn dus zo goed als alle wind- en watermolens in Nederland. De toelichting op artikel 5.130 Bkl spreekt specifiek over de omgeving van molens (de molenbiotoop) met het oog op het behoud en het functioneren van molens.

Provincie
Ook provincies kunnen de bescherming van de omgeving van molens voor hun hele grondgebied borgen in de ***omgevingsverordening***. Zo heeft de provincie Zuid-Holland een instructieregel (art. 7.72) opgenomen over hoe gemeenten in het omgevingsplan voldoende vrije windvang en het zicht op de molen met regels moeten waarborgen. En ook de provincie Gelderland heeft een instructieregel (paragraaf 5.4.3.) opgenomen met als doel het instandhouden en versterken van historische molens en het molenlandschap. Daarnaast kunnen provincies met watermolens binnen hun grenzen in het Waterprogramma specifieke regels stellen voor watermolens en het aanwezige cultuurlandschap, het zogenaamde watermolenlandschap.

Waterschap
Waterschappen kunnen op verschillende manieren actief bijdragen aan het behoud en het functioneren van wind- en watermolens:

- In de ***waterverordening*** poldermolens aanwijzen als maalvaardige hulpgemalen met een bijbehorend beschermingsregime;
- In de waterverordening regels opnemen wanneer in het belang van het behoud en het functioneren van watermolens kan worden afgeweken van de doelen van de Kaderrichtlijn water. Het functioneren van een rijksmonument is een aanvaardbare reden om af te mogen wijken van de KRW;
- Bij het nemen van peilbesluiten rekening houden met voldoende watertoe- en -afvoer van watermolens;
- Het pro-actief uitvoering geven aan de zorgplicht bij bijvoorbeeld overstromingen of juist bij onvermijdelijke peilverlagingen;
- Erfgoed meenemen in het beschermingsregime bij overstromingen.

Landschapsorganisaties
Weliswaar betreft het hier geen overheden, maar wel organisaties die grote delen van het Nederlands landschap in beheer hebben. In deze landschappen staan niet zelden wind- of watermolens. Soms zijn de landschapsorganisaties eigenaar van de molen, altijd zijn ze verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het groen in de molenbiotoop en van het watermolenlandschap. Voldoende kansen dus voor het openhouden van de omgeving van windmolens en het behouden van het cultuurlandschap rond watermolens.

Het grootste probleem bij de Wippersmolen in Maassluis is de hoge begroeiing van het Wipperspark, op korte afstand van de molen: de bomen vormen een hoge, dichte muur die tot ver boven de molen uitsteekt

Zet molens in voor leefbaarheid, duurzaamheid en klimaatadaptatie

Molens kunnen een belangrijke rol spelen bij duurzame ontwikkelingen en klimaatadaptatie. Denk aan het inzetten van poldermolens als hulpgemalen bij heftige regenbuien en het benutten van het watermolenlandschap voor waterberging. Korenmolens vervullen steeds vaker een rol in de gezonde voedsel keten gebruik maken van lokale producten.
Gebouwde, archeologische en groene monumenten zijn kwetsbaar voor overstromingen, langdurige droogte, bodemdaling en funderingsproblematiek. Het aanpakken van klimaatverandering en energietransitie is van levensbelang voor het voortbestaan van monumenten, zoals molens. Ook immaterieel erfgoed geeft aanknopingspunten om te werken aan een duurzame wereld.
Door de positieve uitstraling van monumenten en hun herkenbaarheid voor de leefomgeving gaat van verduurzaming van erfgoed een enorme voorbeeldwerking uit voor andere verduurzamingsprojecten. Als het in een monument kan, dan kan het overal! Het is dus van belang om de verduurzaming van monumenten te ondersteunen door middel van stimulerende regelgeving. Geef als gemeente, provincie, waterschap of landschapsorganisatie het goede voorbeeld en verduurzaam uw monumentaal vastgoed.

De hoogte van de woningen rond molen De Wielewaal in Beneden-Leeuwen blijven onder stellinghoogte, hogere gebouwen staan verder weg van de molen

3. Neem participatie serieus, werk samen en stimuleer vernieuwing

Participatie is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet en dat is niet ten onrechte. Het leidt niet alleen tot meer draagvlak, maar vooral ook tot een betere kwaliteit van plannen en daarmee van de leefomgeving van ons allemaal. Het vroegtijdig raadplegen van moleneigenaren, molenaars en molenorganisaties bij bouwplannen, overheidsplannen en ruimtelijke ontwikkelingen kan ervoor zorgen dat een betere borging van de molenbiotoop of het watermolenlandschap plaatsvindt. Immers het molenveld weet alles van wind en water.
Door de kennis uit het molenveld vroegtijdig in te zetten is het bijvoorbeeld mogelijk om in het stedenbouwkundig plan gebouwen en groen beter te plaatsen ten opzichte van de molen of bij de uitwerking van gebouwen slim om te gaan met de vormgeving van gebouw. Dakrichting, dakvorm, een aflopende hoogte, een lager type woningen geschikt voor starters en ouderen zijn goed voor de molen en kunnen vroegtijdig in het ontwerp worden meegenomen met weinig extra kosten. En bij een watermolen zijn goede voorbeelden bekend van de plaatsing van een vismigratietrap, waarbij ook de molen voldoende watertoevoer houdt.

Gemeente, neem hierin het voortouw en stimuleer stedenbouwkundigen, architecten en landschapsontwerpers om mee te doen. Bij grote gebiedsgerichte ontwikkelingen en bij de aanpak van watermolenlandschappen zijn veel partijen betrokken. Dit maakt de processen soms ingewikkeld, maar ook waardevol, zowel wat betreft samenwerking als wat betreft een beter gedragen resultaat. Zo kan het zinvol zijn, samen met inwoners en gebruikers van een gebied, een landschapsbiografie op te stellen. U krijgt daarmee inzicht in de ontstaansgeschiedenis van het landschap en vindt van daaruit aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen. Betrek daarbij de agrarische en landschappelijke geschiedenis en de nog aanwezige monumenten, zoals molens en boerderijen. Investeer in de zichtbaarheid en beleefbaarheid van waardevolle cultuurlandschappen en de daarin gelegen monumenten en vergroot zo de toeristische en recreatieve aantrekkingskracht van uw gemeente. Koester het open landschap, laat het niet verrommelen en bouw het niet vol.

4. Zorg voor voldoende capaciteit en kennis van erfgoed en molens

En niet in de laatste plaats is het belangrijk om ervoor te zorgen dat uw organisatie op orde is. Veel gemeenten en waterschappen hebben geen of niet meer dan 0,5 fte voor erfgoed in huis, provincies mogen blij zijn met soms 1 fte. Deze medewerkers moeten dan erfgoedbeleid maken voor gebouwd erfgoed, werkend erfgoed (zoals molens) en landschappelijk erfgoed. Ze moeten meedenken over erfgoed in ruimtelijke ontwikkelingen en over concrete ingrepen in het erfgoed. Een schier onmogelijke taak. De erfgoedformatie moet gebaseerd zijn op de wettelijke taken en op de beleidsambities. Medewerkers moeten begrijpen wat wind en zicht doen voor de molen en wat de waarden zijn van de watermolen en het bijbehorende cultuurlandschap. Investeer in kennis, kunde en capaciteit van erfgoedambtenaren, werk samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Restauratiefonds en provinciale erfgoedhuizen.

Fier steekt molen De Vriendschap in Winsum uit boven de woningen die van oudsher onder stellinghoogte bleven om de windvang niet te belemmeren

Openingsbeeld
Spoordonkse Watermolen, Spoordonk

Watermolens en hun watermolenlandschap
kunnen ingezet worden voor waterbuffer
en -berging en helpen zo tegen hittestress

Molens zetten altijd wat in gang

De Hollandsche Molen
Zeeburgerdijk 139
1095 AA Amsterdam

(020) 623 87 03
dhm@molens.nl
molens.nl

Koninklijk sinds 2023